

I nye indsatser hjælper politiet personer, der sigtes eller mistænkes for spiritus- eller narkotikakørsel, i kontakt med den kommunale rusmiddelrådgivning

Et pilotprojekt gav anledning til, at politiet i løbet af et år spurgte knap 1.900 spiritus- og narkotikabilister, om en rusmiddelrådgiver fra kommunen måtte ringe dem op og tilbyde vejledning og hjælp. Cirka hver fjerde tog imod politiets håndsrækning, og rådgiverne lykkedes med at få kontakt til knap 70 procent heraf.

AF LOTTE VALLENTIN-HOLBECH, SIDSEL SCHRØDER OG KRISTINE RØMER THOMSEN

TOP: NPL 45 / SOMMER

45

Lotte Vallentin-Holbech er kandidat i folkesundhedsvidenskab og adjunkt ved Center for Rusmiddelforskning

Sidsel Schrøder er pædagogisk antropolog og akademisk medarbejder ved Center for Rusmiddelforskning

Kristine Rømer Thomsen er psykolog og lektor ved Center for Rusmiddelforskning

En af de største udfordringer ift. mennesker med et skadeligt alkoholbrug er, at flertallet ikke modtager hjælp. Det er estimeret, at det kun er tre procent af mennesker, som har et skadeligt alkoholbrug, der modtager hjælp fra den offentlige alkoholbehandling (1, 2) – på trods af at rådgivning og behandling er gratis og tilgængelig i hele landet. Desuden er vejen til behandling lang; der går typisk 11 år, fra problemerne starter, til personen indskrives på et rusmiddelcenter (3). Lignende problematikker gælder også på stofområdet (4, 5). Det er således tydeligt, at der er et stort behov for nye indsatser til at henvise personer med skadeligt rusmiddelbrug til rusmiddelcentre.

Oftes ses der et stort overlap mellem skadeligt rusmiddelbrug og kriminalitet (6), hvilket betyder, at politiet har en del kontakt med personer, der har et skadeligt brug af rusmidler, bl.a. i forbindelse med spiritus- og narkotikakørsel. Der er flere indikationer på, at en væsentlig del af de personer, der sigtes i trafikken for spiritus- eller narkotikakørsel, har underliggende problemer med rusmiddelbrug. Fx er der en høj andel af spirituspåvirkede bilister med høje promiller i dagtimerne (7). Derudover er der mange, der tages igen og igen, og i ca. hver fjerde dødsulykke i trafikken er mindst en af trafikanterne påvirket af spiritus, narkotika eller medicin (8). Dette er medvirkende til, at politiet er motiverede for at finde nye måder at forebygge spiritus- og narkotikakørsel, som kan supplere eksisterende indsatser på området. Samlet set peger det på, at der er brug for nye måder at forebygge spiritus- og narkotikakørsel, som netop tager højde for, at der kan ligge alvorlige rusmiddelproblemer bag.

Der er derfor et stort potentiale i at afprøve indsatser, hvor politiet hjælper med at henvise personer med risiko for skadeligt rusmiddelbrug til kommunernes rusmiddelcentre. Politiets autoritet og situationen – fx sigtelse for spiritus-/narkotikakørsel – kan muligvis øge erkendelsen af et eventuelt bagvedliggende skadeligt rusmiddelbrug og dermed øge motivation til at tage imod hjælp.

Pilotafprøvning af nye indsatser: Samarbejde mellem politi og rusmiddelcentre

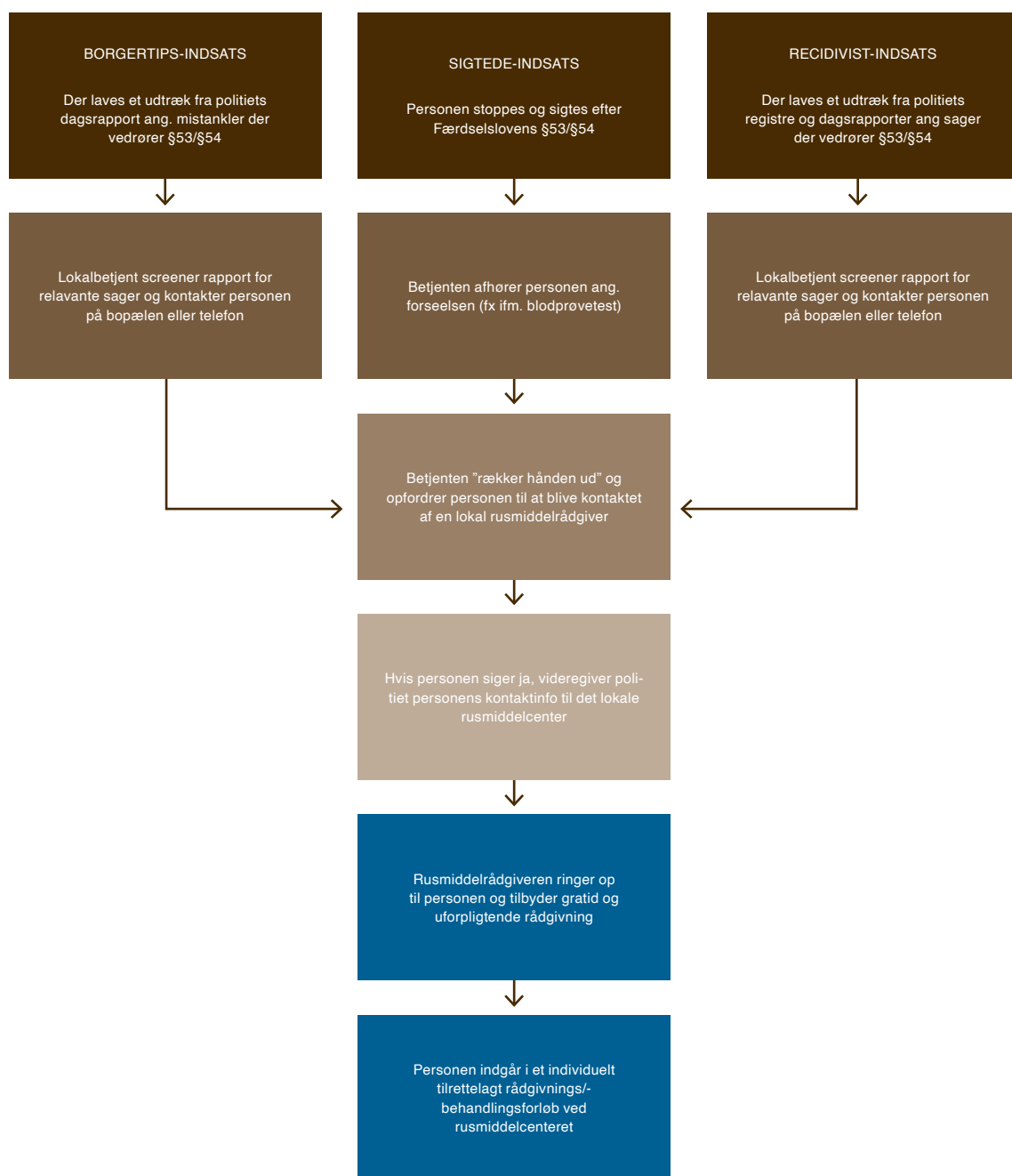
I tæt samarbejde med politiet og offentlige rusmiddelcentre har vi som forskere fra Center for Rusmiddelforskning udviklet og afprøvet tre nye indsatser i et pilotprojekt, hvor betjente 'rækker hånden ud' til personer, de enten mistænker eller sigter for spiritus- og narkotikakørsel. Dette med henblik på: 1) at henvise personer med skadeligt rusmiddelbrug til rusmiddelcentre; og derigennem: 2) forebygge spiritus- og narkotikakørsel samt andre rusmiddelrelaterede skader og ulykker.

Pilotprojektet involverede tre indsatser, og fælles for dem er, at politiet opfordrer personer, som sigtes eller mistænkes for spiritus-/narkotikakørsel til at give samtykke til at blive kontaktet af en rådgiver fra et rusmiddelcenter i personens bopælskommune. **Hvis personen giver samtykke til at blive ringet op, sender betjenten personens kontaktoplysninger til rusmiddelcenteret, som overtager den videre kontakt. Herefter ringer rådgiveren til personen, tager en snak og tilbyder gratis og uforpligtende rådgivning eller behandling (se figur 1).** Indsatserne blev kaldt henholdsvis **Borgertips-indsatsen** (hvor politiet screener henvendelser fra borgerne om mistanker om spiritus- og narkotikakørsel), **Sigtede-indsatsen** (hvor tilbuddet gives, i forbindelse med at politiet sigter personer for spiritus- og narkotikakørsel) og **Recidivist-indsatsen** (målrettet personer, der gentagne gange sigtes for spiritus- eller narkotikakørsel). I figur 1 kan forløbet for hver af de tre indsatser ses.

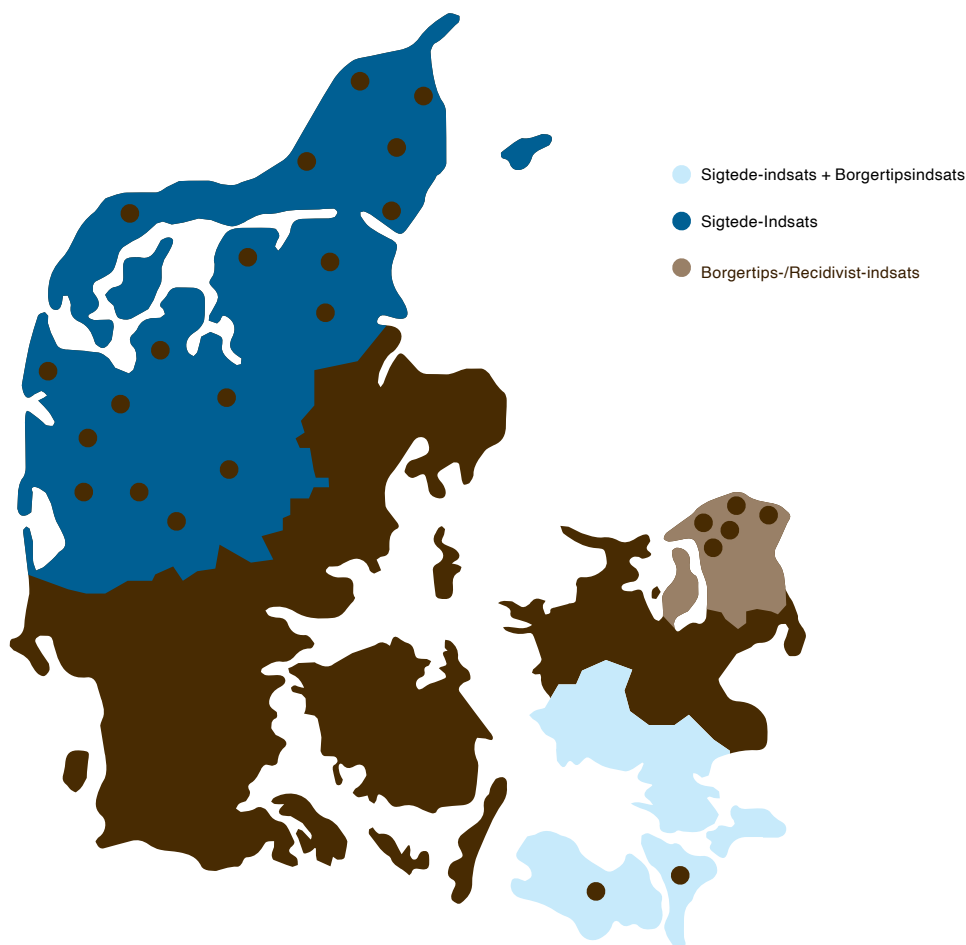
Sammen med fire politikredse og rusmiddelcentre i 27 kommuner (se figur 2) har vi indsamlet data over 12 måneder. Datamaterialet består af anonymiserede registreringer fra politiet og rusmiddelcentre samt interviews med involverede fra politiet, kommunernes rusmiddelcentre og personer, der er blevet henvist til et rusmiddelcenter ifm. en af de nye indsatser.

FIGUR 1: Flowdiagram for de tre nye indsætter:

1) Borgertips-indsatsen, 2) Sigtede-indsatsen og 3) Recidivist-indsatsen.

FIGUR 2: Deltagende politikredse og kommuner. I alt deltog 4 politikredse (Nordjyllands Politi, Midt- og Vestjyllands Politi, Nordsjællands Politi, Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi) og rusmiddelcentre i 27 kommuner i projektet og dataindsamlingen.

STOF NR. 45 / SOMMER 2023

Vi har bl.a. brugt vores datamateriale til at undersøge, om indsatserne fungerer efter hensigten, samt hvilke faktorer der understøtter eller udfordrer implementeringen af de enkelte indsatser.

Indsatserne fungerer og kan implementeres

Overordnet set peger resultaterne fra pilotprojektet tydeligt på, at indsatserne fungerer efter hensigten, og i de fleste tilfælde er de nemme at implementere.

I pilotprojektet modtog betjentene begrænset information om, hvordan de skulle præsentere tilbuddet og motivere folk til at tage imod tilbuddet. På trods af den sparsomme information fik de opfordret knap 1.900 personer til at sige ja til at blive kontaktet af en rusmiddelrådgiver. Heraf tog 23 procent imod tilbuddet om at få en samtale med en rusmiddelrådgiver.

Desuden viste data fra rusmiddelcentrene, at rådgiverne fik fat på og havde en indledende samtale

med 68 procent af de henviste, og at 34 procent af de henviste ønskede mere end den første samtale. Det er også vigtigt at understrege, at alle 1.900 personer (inklusive dem, der ikke tog imod tilbuddet) fik information om, at der er et rusmiddelcenter i deres kommune, som tilbyder gratis og uforpligtende rådgivning omkring rusmiddelbrug. Det er i sig selv vigtigt, fordi vi ved, at mange ikke er klar over, at tilbuddet findes.

I de interviews, vi lavede med politiet, understregede både politiledelse og betjente, at indsatserne og de tilhørende procedurer var relativt nemme for dem at indarbejde i de daglige rutiner. I Sigtede-indsatsen (se figur 1) var det fx nemt for betjentene at huske, at de skulle opfordre personen, de sigtede, til at tage imod tilbuddet om at blive ringet op af en rusmiddelrådgiver, fordi den samtykkeerklæring, der anvendes, ligger sammen med materialet, de i forvejen skal bruge (til fx blodprøvetest).

De involverede fra rusmiddelcentrene gav også udtryk for, at de nye indsatser og relaterede procedurer var lette at integrere i deres daglige rutiner. Bl.a. fremhævede rådgiverne, at det var naturligt at lave telefonopkaldet, da det ikke adskiller sig markant fra, hvordan de i andre sammenhænge tager kontakt til personer, der har/ formodes at have et skadeligt rusmiddelbrug.

Meningsfuldt arbejde

De involverede ved både politiet og rusmiddelcentrene fortalte, at de oplevede indsatserne som meningsfulde. Det kan være en af forklaringerne på, at så mange betjente integrerede de nye indsatser – på trods af at pilotprojektet kørte under Covid 19-pandemien, hvor betjentene havde mange andre ekstra opgaver. En af betjentene siger fx:

”... projektet er glimrende, jeg synes, det giver fantastisk god mening, at vi prøver at tage fat om nældens rod i stedet for bare at begynde at symptombehandle. Fordi det nytter ikke noget at straffe dem, det får vi ikke noget ud af.”

Desuden fortalte rådgiverne fra rusmiddelcentrene, at de oplevede at nå ud til personer, som de måske ellers ikke ville nå, eller at de fik kontakt til dem tidligere. Samtidig fortalte de, at mange af dem, de fik kontakt til, ikke var klar over, at de havde mulighed for at få gratis og uforpligtende rådgivning omkring deres rusmiddelbrug.

Godt en tredjedel – 34 procent – af de personer, rådgiverne fik kontakt til, ønskede flere samtaler. Og blandt de personer, der ikke ønskede flere samtaler, oplevede rådgiverne, at der alligevel blev sået nogle vigtige frø, som måske kan medvirke til, at man søger hjælp senere. Fx fortæller flere rådgivere, at personer, der i første omgang sagde nej til samtaler, efter nogle måneder ringede tilbage (efter at de evt. har talt med familie etc.) for at høre, om de kunne starte forfra, fordi de gerne ville have hjælp. En af rådgiverne udtrykker det således:

”Jeg har også brug for at sige højt, at jeg synes, at selvom vi ikke når ind til de her borgere [dem, der ikke ønskede flere samtaler, red.], og folk afviser forløbene hos os, så synes jeg faktisk, det er rigtig rart at komme ind og plante et lille frø [...]. Så jeg tror faktisk, at det giver rigtig god mening. Selvom vi ikke får dem ind i folden, hvis man kan sige det på den måde, så tænker jeg faktisk, at det er vores mulighed for at plante et

lille bitte frø. Og så kan de mærke, at der faktisk sidder nogle mennesker her, der rent faktisk gerne vil dem. Det tror jeg, er skidegodt givet ud.”

Resultaterne peger også på, at tilbuddet er relevant for mange af dem, der har kørt i påvirket tilstand. De henviste personer, der er lavet interview med, har alle givet udtryk for, at det var afgørende for dem, at det var betjenten og rådgiveren, der rakte hånden ud til dem, da de ikke ville have søgt hjælp ved rusmiddelcenteret på egen hånd. En mand sigtet for spirituskørsel fortæller:

”Jeg gik egentlig og ventede på, at hun [rusmiddelrådgiveren, red.] ringede. Og der går jo, der går jo lige en periode fra man [...] blevet anholdt. Og så til jeg hører fra hende. [...]. Hvis hun ikke havde ringet mig op, så var jeg ikke kommet afsted. Det var jeg ikke. Så det, det er lidt vigtigt, at der – at isen bliver brudt, fra den side af. Fra hendes side af. For jeg ringer ikke til hende.”

Motivation er afgørende

At indsatserne er meningsfulde og nemme at gå til, er en stor motivationsfaktor for både betjente og rådgiverne. Desuden fortalte betjentene, at det er motiverende for dem at høre, hvordan indsatserne har haft indflydelse på de henviste personers liv, fx ved at rådgiverne videregiver de gode fortællinger og ved møder, hvor betjente og rådgivere kan have erfaringsudveksling. Det er lidt forskelligt, i hvor høj grad denne erfaringsudveksling er lykkedes, og det er noget af det, vi anbefaler, at der arbejdes videre med at systematisere. En høj motivation hos betjentene er vigtig, fordi det kan bidrage til, at de i langt de fleste tilfælde får opfordret relevante personer til at blive ringet op af en rusmiddelrådgiver.

Noget af det, der var afgørende for, at de henviste personer tog imod tilbuddet, var, at betjentene fortalte om det på en måde, hvor de følte sig respekteret, og hvor det var tydeligt, hvad tilbuddet indebar, og at det var frivilligt. Derudover gav de udtryk for, at konkret information om det lokale rusmiddelcenter (fx beliggenhed, personale og åbningstider) ville gøre det nemmere at forholde sig til og tage imod tilbuddet. En kvinde, der blev sigtet for narkotikakørsel fortæller:

”Jeg tænker, det ville være rart, hvis politiet måske kunne forklare lidt mere om, hvad rusmiddelcenteret går ind og gør, når man sidder

der. Det er bare et meget kort, kort spørgsmål omkring ”er det noget, du har lyst til?”, og jeg tror, de fleste de vil sige nej med det samme, fordi de ikke rigtig ved, hvad de går ind til. Så at de måske kunne forklare lidt mere om, hvad det er, rusmiddelcentret de tilbyder, det tror jeg virkelig vil være en god idé at tage med.”

Dog er det langt fra alle betjente, der følte sig klædt på til at kunne give god nok information til de personer, de henviste, og flere betjente udtrykte ønske om at få mere information om, hvad rusmiddelcentrene tilbyder. Flere ønskede også mere viden om, hvordan de bedst motiverer en person til at tage imod tilbuddet. Erfaringerne fra projektet viser, at dette kan opnås ved, at rusmiddelrådgivere besøger politiet og fortæller om deres tilbud. Vi vil således anbefale, at politiet inviterer rusmiddelrådgivere fra de lokale rusmiddelcentre til at komme og fortælle betjentene om, hvad de tilbyder, og til løbende dialoger om, hvordan samtaler med bilister og borgere bedst håndteres.

Anbefalinger samlet i rapport

Til vores store glæde har alle medvirkende politikredse og rusmiddelcentre besluttet at fortsætte med det gode arbejde, og i Nordsjællands Politikreds har de udvidet indsatserne til alle kredsens kommuner. Derudover er der flere politikredse, som er eller har besluttet at gå i gang.

På baggrund af data fra projektet har vi udarbejdet en række anbefalinger, som vi mener, er afgørende for at forbedre indsatserne og de relaterede procedurer. De er nøje beskrevet i den rapport, vi udgav i efteråret 2022.

Referencer:

(1) Hvidtfeldt UA, Hansen ABG, Grønbæk M, Tolstrup JS. Alkoholforbrug i Danmark: Kvantificering og karakteristik af storforbrugere og afhængige. [Alcohol consumption in Denmark: Quantification and characteristics of heavy users and addicted]. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet; 2008

(2) Sundhedsstyrelsen. Sundhedsstyrelsens servicetjek af offentligt finansieret alkoholbehandling [The Danish Health Authority's service check of publicly funded alcohol treatment]. København: Sundhedsstyrelsen [Danish Health Authority]; 2019

(3) Sundhedsstyrelsen. Alkoholstatistik 2015. Nationale data [Alcohol statistics 2015, Denmark]. Copenhagen: Sundhedsstyrelsen; 2015.

(4) Pedersen MU, Frederiksen KS. Unge der misbruger rusmidler: Hvor mange, behov, behandling og stofforbrug efter behandling [Young people who abuse substances: How many, treatment need, treatment and use after treatment]. Aarhus, Denmark: Center for Rusmiddelforskning, Aarhus Universitet; 2012.

(5) Silvers JA, Squeglia LM, Rømer Thomsen K, Hudson KA, Feldstein Ewing SW. Hunting for What Works: Adolescents in Addiction Treatment. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*. 2019;43(4):578-92.

(6) Bennett T, Holloway K, Farrington D. The statistical association between drug misuse and crime: A meta-analysis. *Aggression and Violent Behavior*. 2008;13(2):107-18.

(7) Vejdirektoratet. Vejdirektoratets årsrapport, dødsulykker, 2017-2021 [The Danish Road Directorate's annual report, fatal accidents, 2017-2021]. Copenhagen: Vejdirektoratet [The Danish Road Directorate]. ; 2022.

(8) Vejdirektoratet. Trafikulykker for året 2021 [Traffic accidents in Denmark 2021]. Copenhagen: Vejdirektoratet [The Danish Road Directorate]; 2022.